

zelfde land, toen het na den opstand van 1830 nogmaals zijne zelfstandigheid verworven had, in de lijn der traditie is gebleven door den Belgischen leeuw als wapendier van het koninkrijk België aan te nemen.

In den grond der zaak is dus het Brabantsche wapen verdubbeld, eenmaal als wapen der prov. Brabant, andermaal als dat van het koninkrijk België, beide beschreven als: *de sable au lion d'or, armé et lampassé de gueules*. Onderscheid kan, eenigszins kunstmatig, alleen gemaakt worden door het verschil der nevenstukken. Terwijl het wapen van het koninkrijk gedekt is met een gouden helm, gehouden door twee aanzierende leeuwen in natuurlijke kleur en geplaatst op een mantel, alles met vele bijzonderheden, die hier verder niets ter zake doen, is dat der provincie, te oordeelen naar de beschrijving, gelijk het op dien mantel ter zijde van het rijkswapen gevonden wordt, zonder dekking of schildhouders gebleven²⁷⁾.

Er bestaat evenwel nog een derde Brabantsch landswapen. In de Generaliteits-landen, in 1648 bij den vrede van Munster gewelddadig van de Zuidelijke Nederlanden en voornamelijk van het hertogdom Brabant afgescheurd, is de herinnering der afkomst steeds levend gebleven. De Raad van Brabant, te 's Gravenhage voor de wingewesten ingesteld, gaat voort met het leeuwenwapen te voeren, thans begeleid door den pijlenbundel als teeken der souvereiniteit der Staten-Generaal (Fig. 7), en in kaarten en prenten wordt nimmer verzuimd symbolisch op de vroegere grootheid te wijzen door versiering met

Fig. 7. Wassen zegel van den Raad van Brabant. 1591. Sch. 4/5.

Fig. 8. Lakzegel onder papieren ruit van Bataafsche Brabant. 1795. Sch. 3/2.

het al-oude landssymbool. Zoodra het gewest in 1795 tot zelfstandigheid komt onder den naam Bataafsche Brabant, nemen de Provisioneele Representanten, alle theorieën der Fransche revolutie ten spijt, bij resolutie van 22 Juni 1795 n° 7, zowel den Brabantschen leeuw, als het Brabantsch wapen aan²⁸⁾ (Fig. 8) en aldus is het, met korte onderbreking,

²⁷⁾ 17 Mai 1837. Arrêté royal qui détermine le sceau de l'Etat (Pasinomie 1838 pag. 507) te vinden in Pandectes belges (1883) tom. 9 pag. 906. Behalve de beschrijving bevat het de zinsnede (art. 125): La nation belge adopte... pour les armes du Royaume le lion belge.

²⁸⁾ Resolutie, genomen in den jare 1795, gedrukt bij Palier. De tekst luidt: „een zegel en cachet te doen graveeren, — dat dezelve zullen bestaan uit eenen gouden leeuw op een zwart veld.”

toen de benaming van het gewest tijdens het Fransche Keizerrijk veranderde, tot den huidige dag gebleven.

Formeel was intusschen de zaak, sedert het verleenen en bevestigen van provinciale wapens tot de competentie des konings gerekend werd, vóór 1919 niet geregeld. Wel vermeldt d'Ablaing van Giessenburg, dat de Hooge Raad van Adel, toen in 1829 sprake was eene zaal in het Kon. paleis te Amsterdam met de provinciale wapens te versieren, destijds eene briefwisseling met verschillende gouverneurs gevoerd heeft²⁹⁾, maar in het archief van den gouverneur van Noord-Brabant is hieromtrent niets te vinden en ook met de overige provinciën schijnt dit althans voorloopig tot geen officieel gevolg gevoerd te hebben. Eerst in 1919 besloten Prov. Staten van Noordbrabant ten gevolge eener in de vergadering gemaakte opmerking de kon. bevestiging aan te vragen, welke daarop verleend is volgens de omschrijving: „een gouden leeuw, getongd en geklauwd van keel, op een veld van sabel, gedekt met de hertogskroon (sic) en gehouden door twee gouden leeuwen, getongd van keel”³⁰⁾. Fig. 9.

Ook in dit geval is het onderscheid met beide andere Brabantsche leeuwenwapens gezocht in bijzaken, als in de bekroning, die hier een hertogshoed is, en de schildhoudende leeuwen, dit ditmaal niet van natuurlijke kleur, maar van goud zijn, getongd (waarom ook niet geklauwd?) van keel. Het eerste versiersel is in het begeleidend adres gemotiveerd, „als herinnering aan de vorsten, die voor de vroegere bevolking dezer streek vrijheden en rechten hebben gehandhaafd”, hetgeen m. i. eene zeer zwakke motiveering is. De hertogen uit het Brabantsche huis hebben hunnen hoed nimmer op munt of zegel gevoerd. Eerst in de vijftiende eeuw komt het gebruik op om een dergelijk stuk als embleem van macht een eigen plaats en rol in te ruimen, maar dan alleen boven het persoonlijk wapen van den soeverein. Boven het landswapen van Brabant komt de hertogsmuts voor het eerst voor op den Statendaalder van 1584 en wel met de uitgesproken bedoeling, dat het land, in opstand tegen den vorst, zich zelf als soeverein beschouwt, dat de hertogelijke macht uit het volk voortkomt, hetwelk vertegenwoordigd wordt door de Staten. Het is begrijpelijk, dat, zoodra de vroegere orde van zaken hersteld was, de regeering der Zuidelijke Nederlanden tot het laatst afkeerig is gebleven van den hertogshoed.

De republiek der Zeven Vereenigde Provinciën echter kon over dat alles anders denken. Zij had den opstand voortgezet en het pleit gewonnen en het is dus geheel consequent, dat ieder der soevereine gewesten zichzelf of bij plaatsvervangning zijn wapen gekroond heeft. Met dat al blijft het vreemd, dat ook de Raad van Brabant (te 's Gravenhage) zich bij dit gebruik heeft aangesloten. Wel eigende dit gebruik zich bij het zegel van dien Raad, omdat deze het eenige college was, dat, althans naar den schijn, de gewestelijke tradities voortzette, maar van den anderen kant was Brabant, voor zooverre het onder de Noordelijke Nederlanden ressorteerde, geen soeverein gewest meer en werd het als oorlogsbuit der

²⁹⁾ Mr. W. J. Bⁿ d'Ablaing van Giessenburg, Nederlandsche gemeentewapens, inleiding pag. 13 en 14.

³⁰⁾ Kon. Besluit van 15 Juli 1920 no. 78.